

Տ. ՄԱՆՎԵՐ

NOV 2011

ՄԱՐԿԱԻԱԳԻՆ ԿԱՂԱՆԴՉԷՐԸ

1918

Կ. ԳՈՒԻՍ

Տպագր. Մանկարգման

91.99
U-27

ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

Ահա՛ Նոր Տարի՛
 Զինադադարի,
 Լուեն բո՛ղ բոլոր
 Թնդանօրնէր գոռ:

Եկեազունս մ'ամբողջ,
 Որ կենդանի, ո՛ղջ՝
 Աւան, գիւղ, քաղաք
 Բառնան աղաղակ.

— «Բաւ է ո՛հ, ա՛լ բաւ
 «Թ՛եմամանք ու դաւ.
 «Դադրի՛ն վեճ, զուպար,
 «Տիրեն քոյ խինդ, պար . . . :

Ահա կո՛չ մ'ամուր
 Որ միահամուռ . . .
 «Թողէ՛ք սուր ու զենք
 «Հառօտութիւն կ'ուզենք . . .

Ն. Տ. Ը.

43602-65

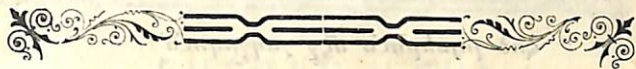

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՄՂԶԱԻԱՆՁ

Հաւատացէ՛ք, իրաւ որ,
Առողջ, տկար, վիրաւոր,
Գիտուն տգէտն ու Ռամիկ.
Ծոյլն ու թափող ջանք ու քիրտ,
Քաղաքավարն ու անկիրթ,
Քաղքենին ու զիւղացին,
Կուշտն ու կարօտն ի՛սկ հացին .
Հարուստն, աղքատն ու միջակ
Նոյն իսկ վարող լաւ վիճակ
Բարեկիրթն ու սրիկան .
Անմեղ հոգիք իսկ այնքա՛ն .
Վշտահար մարդն ու անոք՝
Ամբարիշտն ու անհոգ ,
Մեղապարտն ու արդար ,
Հառաչողներն անդադար . . .
Գեղանին ու խիստ տգեղ
Նրբակազմ կին ու մարմնեղ . . .

Աղօթաւորն ու բարին ,
Որք թանդաչեն , բարբառին .
Կոյրն ու կաղը, սապատո՞վն՝
Անկրօնն ու հաւատով ,
Ըլլայ կղեր , աշխարհի՛կ ,
Գործող բարիք թէ չարիք ,
Ուղղամիտն ու ստահակ՝
Գերեզմանին սեւ պահակ,
Խաղամոլն ու դերասան:
Կ'ուզէ՛ք, ըսե՛մ, դեռ ա՛ս, ա՛ն .
Գրագէտն ու բանաստեղծ,
Խաբեպատիրն ու անկեղծ .
Բեռնակիրն ու ջրանկիր,
Զկնորս մարդիկն իսկ անգիր ,
Նաւաստին ու նաւապետ,
Պիտանացուն ու անպետ,
Հարազատն ու պիտակ ,
Անցուդարձին անգիտակ .
Աչալուրջն ու անփորձ՝
Մարդասէրն ու ոճրագործ ,
Գործակատարն ու նօտար ,
Խառնածինն ու օտար ,

Եզող մահուան հետն անհաշտ .
 Անկրօնն ու բարեպաշտ ,
 Խոնարհամիտն ու հպարտ ,
 Աշխարհասէր ամէն մարդ ,
 Տիկիներով միասին ,
 —Ո՛հ , մի կարծէք պարապ , սի՛ն . . .
 Կ'ըսեն — «Մեծ է ա՛ս պօռան ,
 «Ա՛խ , հաշտութիւն կը պօռան .
 «Ու հառաչեն անդադար
 «Պատերազմին վերջ դադար ,
 «Թող ալ լռեն իրաւոր՝
 «Թնդանօթներ մեծագոռ .
 «Յաւէտ ա՛լ վերջ գտնեն թող
 «Թշնամութիւն , քէն ու ոխ ,
 «Ա՛լ դադարին վէճ գուպար
 «Կ'ուզենք այլ եւս խիղդ ու պար :

Պ Զ Ր Ո Ւ Հ Ի Ն

Բեհեզներու մէջ ծիրանի
 Պարուրուած ինք—նրբահասակ—
 Դէմքին շպարն հազար տեսակ ,
 Կուրծքն ու թեւերն հողանի :

Նէ՛ կ'երթայ միշտ գրէթէ լոկ ,
 Պարահանդէս եւ կամ թատրոն՝
 Պչրանքովն իր դիւթելու հոն
 Քանի մը շիք անծեր խելօք :

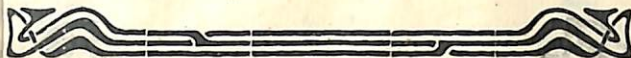
Խօլ թափով մը , աչքն ամբոխին՝
 Յառած իր վրայ , միշտ շեշտակի .
 Գոգցես թիփ մ'է նէ հրեշտակի ,
 Որուն զարդերն ալ փողփողին :

Աղու ծայնովն իր դիւթական
 Զգլխած է շատերն արդէն՝
 Մինչ իրեն ալ սարսուռ կ'առթեն
 Շունթալից ծափերն այնքան . . .

Հոծ լոյսերուն մէջ շողշողուն՝
Կախարդ մ'է նէ՛ ճշգրտօրէն,
Թոթուէ հեղ մը զինք զարդերէն՝
Չունի այլ եւս զեղն այն բեղուն:

Ան է պարկ մը ոսկոր, կաշի,
Բայց պարէ միշտ յուսով մը սին.
Թէ կը գտնէ օր մ'ամուսին,
Որ լոկ իրեն համար մաշի:

Մինչ շատերն են որ կը բարդեն
Իր սրտին մէջ սէր զեղուն,
Ինքն ալ վաղուց այն շատերուն՝
Ցուփուհին է դարձած արդէն:

ՔԱՐԴԻՍ ՎՐԱՆ

ՅՕՆ ՀԱՄԱԿՐԱՆՔԻ

Յ. Գ. ՄԻՄՐԵԱՆԻՆ

Միլ հսկնար փսխ,
Կ'ուզեմ որ հիշեմ
Ճակիտ անգիսակ՝
Մեկ շիտ պսակ:

Կամ մեկ ոսկեպար
Մուսայի ֆևար
Գրկեզ երգելու՝
Քեզ երգ, պելու:

Բայց չը կայ վարդ ինու,
Ո՛չ մեխակ, ևարդու,
Միշտ բուրումնաւեհ
Չեմ ալ զեք պուեհ:

Հիշեմ ընկ այս ֆարդ,
Պահիր առջի բարդ,
Միշտ ֆեզ համախրոդ,
Չօն ֆեզ այս երկօդ:

Ա. Ա.

ԶԵՓԻՒՌՆ ՈՒ ՍՈՒԱԿ

ՊԱՐՍՎԱԿԱՆ ՏԱՂ

Փչէ Զեփիւռ եղեմական՝
 Շո՛ւս արթնուր իմ սիրական .
 Զի հիւանդ եմ եւ իր սէրին՝
 Ան է բժիշկ ցաւիս ներքին .
 Բայց կը նիրհէ, չ'արթննար ան
 Զո՛ւր կ'սպասեմ իրեն այնքան :

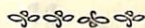
Խնդրեմ, գէթ դո՛ւն, տխակ սիրուն,
 Գեղգեղանով քու երգերուն՝
 Սիրականս շո՛ւս արթնուր,
 Զի չը փչեք անգութ զեփիւռ
 Ահ, իր սէրին չեմ դիմանար՝
 Զի հողեղէն եմ ու սկար . . .

1911 Մայիս 1

1081

ՆՕԲԱՐԻՆ ՅՈՐԴՈՐԸ

Անմեղ հրեշտակ,
 Մօրդ թելին սակ՝

Բախ ու զուարթ,
 Այլ փաղէ վարդ,

Առաս, սէր, բոյր
 Նաեւ համբոյր .

Միշտ սփռէ դուն
 Անվիշտ, արքուն .

Վաղն՝ հարազատ

Երգէ անս, անս,

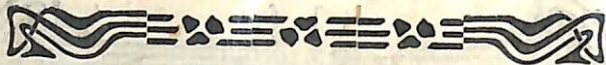
Ահ, գեղ, փայլ, սէր

Նոր կեանք, բոյսեր :

Ֆեկեր-Եօրն

1914

1091

ՆՈՒԷՐ

ԲՈՒՂՆԻՍ

ՕՐ. Հ. ՃԱՄՃԵԱՆԻՆ

Կուրծես ուռած յոյզով համակ՝
Կտեցի ես ծով ու ցամաք,
Վեհ հաղափեն անս հիմակ՝
Կը գրեմ քեզ իմ այս նամակ :

Միտ կը փառեմ ես քու կարօտ,
Ըսի, դրկեմ քեզ մեկ նարօտ,
Կամ դրախտային անուշ օնառ՝
Որ զիս յիշես դու անպատճառ :

Ղրկեմ նուր մ'ըսի գրիչ,
Որ ինձ պատմես հոգևոյ քուիչ,
Կամ պարզ նուր մեկ մատանի՝
Բայց ո՞վ պիտի առնէ սանի :

Նուր արդ քեզ ժաջան մեղուն՝
Ոյր մատներէն մեղր կը հեղուն,
Ան միտ կըրէ կուրծիդ վրան՝
Ու միտ յիշէ քու Ապագան :

ՊՕՒԱԶԱՆ ԷՆՕԲԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

ԿՐԻՍՏՈՍՅԱՆ

ԻՐ ՆՇԱՆԱՄԻՆ

Անունս Պօռագան էնօր է, եսնա՛ն,
Մի՛ նայիր իմին բանթօլիս եաման,
Փեսութեան լաթերս իշոտ էր կարեն՝
Հացս կը հանեմ ես փայտէն, քարէն :

Ես մերտ տղայ մ'եմ կարծուկ, կլորիկ,
Զմեռը ծախեմ պարպունեայ թորիկ.
Կը կոխեմ աղուոր թուրջու, լաքերթայ
Բանի՞մը փըլի ջուրի պէս կ'երթայ :

Տահա ես հօրմէս չեմ կերած մերաս՝
Վախաին կը ծախեմ ջիլէնք ու քիրազ,
Էտէվէն կ'ըսեմ աղուոր ճան էրիկ
Աղջիկ մ'ուզէ թող ինձի պէս էրիկ :

Էտէվէն կ'ելնէ պարի պէս ալ թութ'
Պօլ պօլ կը ծախեն ու հը բռնեն կուտ .
Առտու իրիկուն սիրտս կը հատնի
Քի քեզի առնեն աղուոր օղ, մատնի :

Էկէր առնելիքս ալ ամէն օր տան'
Ես քեզի շինեմ մանթօ ու ֆիսթան .
Մէյէր իմ սիրտս մէյ մը բանայիր'
Կը տանիմ քեզ ալ տօլմա-բանայիր :

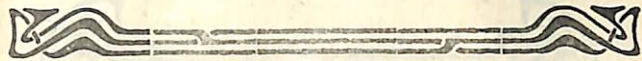
Կայ անապ տէլիխանը մ'ինծի պէս,
Աղուորս՝ ֆէտա կ'ընեն հոգիս քեզ,
Մէյ մը մեր վրայ կարդայ տէր պապան,
Արթըրս դուն ինձմէ՛ զիտցիր ամէն բան .

Ա՛լ... մէյ մը անցնի սա՛ սէֆէրպէրլիբ՝
Օտքիս պիտ' առնեն ամէնի, թէրլիբ,
Մէջքիս մէկ գօտի, ձեռքս ալ մէկ մանտիլ
Քեզ համար ըլլամ պիտի քէօռ խանտիլ :

Ետքը սա՛նկ ծռած իմին գլխուս ֆէս,
Աղուոր լաթեռնան ձգած առջուէս,
Խըզով պիտ' անցնիմ առջուէն տունիդ
Ա՛լ նաղառայ մը կարծէ՛ ուղուրիդ :

Ան օրը էյէր չ'ելնաս բէնհիրէն՝
Գահր օլտուն սանա երեզիւք գէլիրէն,
Արթըրս չեմ նայիր ես քուկին վրան՝
Զաթը իմ ներսըս եղած է վերան :

1915

Հ Ա Ն Գ Ի Ս

ԱՐՈՒՍԵԱԿ ԷՄԻՐՔԷԵԱՆԻ

59-20981

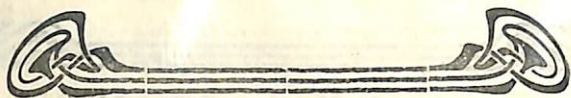
Սա՛ ուշիմ, արբուն,
Զերդ ջինց զուարբուն,
Աղջիկ մ'եր տպար՝
Համբ անբարբառ :

Խի՛ս հեզահամբոյ՝
Խիսեք խունկ ու բոյր,
Աչքեկն հոսեք՝
Առս գուրք ու սեք :

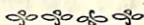
Տեհդե օր մ'իսկոյն՝
Նեսեց դեմքին գոյն,
Զերդ ծաղիկ շուշան՝
Թօցնեցաւ առնան :

Հիմա բոյրն հոգին՝
բռած վեր՝ երկի՛ն,
Իսկ մարմինն յսակ՝
Հանգչի ֆարին սակ :

ԳԹՈՒԹԵԱՆ ՏՈՒՆԸ

— ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՅ —

Եկե՛ր, ոգի՛, պահ մը կ'ըսեմ,
Շէնք մը ցոյց տամ քեզ յոյժ վսեմ,
Խորհրդաւոր Գթութեան Տուն՝,
Զոր կը հսկէ աչք մը արթուն :

Ահ, խոնուած այս յարկին մէջ
Ցաւեր, խոցեր հուր մը անշէջ,
Ճակատագրած է իսպառ՝ ան
Թշուառներու պատուպարան :

Տե՛ս, հոս՝ քու շուրջդ ալ անհամար
Խեղճ ու հիւանդ, ծերն ու յիմար,
Տե՛ս քիչ մ'անդին ալ որ կան դեռ,
Սա՛ տարաբաղդ որբերն անտէր :

Ահա սա՛ է քու սիրտն հոգին՝
Անոնք են որ միշտ մորմոզին,
Ո՛վ են սակայն կ'ըսեմ աս, ա՛տ .
— Հա՛յր, մա՛յր, եղբայր, քոյր հարազատ :

Արդեօք ո՛ր սիրտն է այն որ՝ քար՝
Ո՛հ չը շարժիր ու չը խոկար,
Պահ մ'իր տունին վրայ ատոր,
Որ կազմէ մեր սրտին հատոր :

Լսէ՛, լսէ՛, միտք մ'իմաստուն,
Հիմնարկեց այս գթութեան տուն,
Ու հոն դրօշմեց անխարդախ սէր՝
Ամոքելու անթիւ յոյսեր :

Անմահ Գազազ մեծ Ամիրա՛
Որ դարէ դար պիտ' թրթռայ,
Այր մեծագործ նաեւ Արդար,
Որբին, հիբին սա՛ մխիթար :

Շառաւիղներ մեծ գործին իր՝
Աստուած յարոյց անծեր ընտիր՝,
Որոնց անուն միշտ կը կարդամ՝
Պահեցին միշտ Տունն այս փարթամ :

Օ՛ն, մեծագոջ ծայնով մ'ըսեմ,
Հոգիներն այն որ յոյժ վսեմ,
Ո՛չ, չեն մարդիկ պարզ անտարբեր,
Այլ Տօնելի մէկ մէկ սուրբեր :

ՍԱՐԿԱԻԱԳԻՆ

ՕՐՀՆԵՐԳԸ

— ՉՈՅԴ ԱՄՈՒԻՆ —

Լուսափողփող արեգին
ձանանչները բոցավառ ,
Թ՛ո՛ղ նեուկէ Ձեր հոգին՝
Երբ թաղծալից ու խաւար :

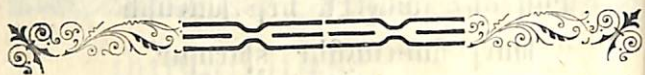
Թ՛ո՛ղ Սոխակին Սիրախանն՝
Դայլայիկներ մելանուռ ,
Ուրախացնէ միտք Ձեր անն՝
Երբ Ձեզ պատէ թաննն մտուռ :

Քազմաբուրեան Եղէմին՝
Վարդ, մեխակն ու մանուշակ
Թող միտք խնկէ անուռ սկ
Երբ իսուր էք գլխովին :

Իսկ ձեր լանջփէն երբ խուսին՝
Խուլ հառաչներ իսրուր՝
Թող բարատէ կոյս լուսին
Ձեր վիտերը բիրաւոր :

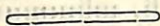
Եւ պսպղուն, անապակ
Չով ջուրերը առուակին՝
Թ՛ո՛ղ անցրնէ ձեր պապակ ,
Երբ հրահրի Ձեր հոգին :

ՉԵՐ «ԳՐՉԻ ԻԱՂԵՐ»

ՔՐՉԻԿ ՄԸ ՊԱՂԵՐ

ԱԼՓԱՍԻՍՆԻՆ

Ես ալ կարդացի ձեր «գրչի խաղեր»
Որոնք կարծեմ թէ քիչիկ մը պաղ էր .
Այն ալ օղերուն ասանկ տօթագին . . .
Երբ կ'երնէք այսօր կը ներբողէք կի՛ն . . . :

Հանդէսի մը մէջ — կարծեմ Մասիսին —
Լաւ կը յիշեմ որ դուք կնոջ մասին
Դուք իսկ ըսած էք բուն ժամանակին,
«Կի՛ն, կի՛ն. . . կը մատնէ մարդը Դժոխքին. . .»

Ի՞նչպէս հիմա դո՛ւք, ազնիւ բարեկամ . . .
Կ'ելլէ՛ք այս անգամ, ձեր գրչով կարկամ,
Դովեստներ հիւսել մեր հայ կիներուն
Զոյնով «մեծագոյ», բառերով «ներհո՛ւն»:

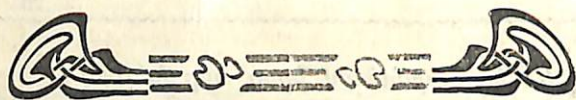
Ես կը զարմանամ իրաւ ձեր խելքին,
Որ ձեր իսկ ատած պախարակած կի՛ն՝
Օր մը արժանի գտնէք դժոխքին,
Օր մ'ալ կը հանէք մինչեւ վե՛ր՝ երկին . . .

Հիմա ես ալ հո՛ս, ծայնով մեծագոյ,
Դուռամ ձեր հակտին՝ ո՛չ, բարեկամ ո՛չ,
Մխալ է կնոջ մասին ձեր կարծիք
Փառամով կի՛նով դուք ալ մի՛ պարծիք . . .

Դուք որ կիներու ա՛յնքան էք փարած՝
Զէ՛ք յիշեր արդեօք թրքական առած,
Թէ «կնոջ մազը որքան որ երկար,
Կարճ է իր խելքը՝ նոյնքան ալ տկար . . . :

Լսեցէ՛ք եթէ դուք դեռ չէ՛ք լրսեր,
Կի՛նն ո՛չ գութ ունի, ո՛չ ալ անկեղծ սէր
Կի՛ներէ շա՛տ իսկ բարձր են մարդիկ .
Ասոնցմէ ելած են զիտուն, մարտիկ . . .

Մ Ե Ղ Ա Ի Ո Ր Ո Ի Յ Ի Ն

Աղուորհերուն մէջ աղուոր
Տեսայ աղջիկ մը ա՛խ, որ
Աղուոր էր ինք, շա՛տ աղուոր,
Մինակ թէ ա՛հ, մեղաւոր...

Ունէր այգեք աղու ո՛ր՝
Զերդ լուրք երկինք մը աղուոր...
Տեսած չէր բայց ուրախ ո՛ր,
Վիճեց էր գրուած ներա խո՛ր...

Անհուն էր, խո՛ր, ներա սէ՛ր...
Ուրիշ ոչինչ երազէ՛ր...
Այլ քիչ մ'նպաստ, փառասէ՛ր
Միտքը թափուր կարաս էր...

Պանգուր մազեք իր դեղձան...
Ի՛նչ օգուտ որ էր կեղծ ա՛ն...
Տակաւ փայլ, գեղն իր եղծան,
Ինձ հետ շատեր մեղքըցան...:

Ի Ր Ա Պ Ա Շ Տ Ը

Անկրօնն է ա՛ն, իրապա՛շտ.
Ոչ խիղճ ունի, ո՛չ իսկ գու՛թ.
Կ'ապրի անվախ ու անփոյթ
Զէ՛ մահուան հետ երբէք հաշտ:

Իտէ՛ալն է իր՝ ամէն ինչ՝
Տեսնել իր շուրջ միշտ զուարթ -
Նոյնպէս առանց փուշի վարդ
Կեանքն յարատեւ ու անչինչ

Եսն է միայն իր օրէն,
Միշտ կը խորհի լոկ իր անձ,
Մինչ իր կուռքն ալ՝ ոսկի, զա՛նձ,
Զոր կը պաշտէ լրբօրէն:

Հետն երբ կեանքի վրայ խօսին՝
— «Պիտի մեռնինք կ'ըսէ, ա՛ն,
Քաշելով քուն մ'յաւիտեան
Ու խնկարկէ... բարոսին:

Նշանաբանն իր ամբողջ՝
 Խնծի՛ղ, խրախճան, խի՛նդ, պարեր՛գ .
 Չունի կարծես վիշտ, ցաւ, վէրք,
 Կեանքն ըմբռնէ մինչ ինք ողջ :

Մինչ թափով մ'ինք խօշական
 Աս անցաւոր, ախցաւոր
 Կեանքին փարած՝ իրաւ որ,
 Ինկած մ'է ան բաւական :

Տարիներու բեռան տակ
 Կքած իրանն իր նախկին,
 Նետէ ակնարկ մ'իր ետին
 Կը հառաչէ շարունակ :

Իսկ՝ երբ օր մ'ալ հիւանդ ինք՝
 Իյնայ այլ եւս անկողին,
 Աչքերն հէքին կողկողին
 Յառած միշտ վեր, վեր՝ երկինք : . .

ՍԱՐԿԱԽԱԳԻՆ ԱՌԱԿՆԵՐԸ

Խեղդին ո՛չ մէկ նաւ
 Չունի օգուտ, նար.
 Իսկ սեւին անցար՝
 Ո՛չ ի՛սկ պարկ մ'օնաւ :

Թէ ըլլայ գիշեր՝
 Ոչինչ մի՛ յիշեր . . .
 Պարպէ դու շիշեր
 բարատ՝ յուշեր . . .

Նա որ շատակի՛ր՝
 Չըլար երբէք գէր.
 Իսկ նա որ՝ միշտ գէր՝
 Օր մ'որդերու կեր . . .

Եթէ զուարթ դուն՝
 Բուն իսկ զուարթուն .
 Դէմն անխիճ մարդուն՝
 ձիշտ սասան մ'արթուն :

Նօրին, անսուաղ՝
 Հառաչեն, աւաղ,
 Որ ունի հա՛ց, աղ՝
 Գոհ է մի՞տ. ուրախ :

Անոնք որ արդ, ա՛խ,
 Նենգամիտ խարդախ
 Ու տղմաբարախ՝
 Մնան վերջն անթաղ :

Խելք ու դրամ կա՛ն՝
 Գու՛ վանառակա՛ն,
 Բայց երբ սնանկ ան՝
 Պարտական կնկան :

Մարդ կաւէ հասուած
 Որոնէ Ասուած,
 Բայց ո՛վ ա՛ն սուած՝
 Ա՛խ գէթ ա՛ն, դո՛ւ ա՛ծ . . .

Ո՛ր վառի կանթել՝
 Անուտտ Սուրբ մ'անտել ,
 — Բժիշկ մը անդել —
 Օ՛ն, լեցուր ա՛նդ եղ . . .

ԵՐԿՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐ

ՄԱՆՁԸ

Քեզ կը սիրեմ սրտիս խորէն ,
 Սարսուռ եկաւ վրաս նորէն . . .
 Դուն պաշտելիս ես , իմ հոգին ,
 Քեզ կը սիրեմ ես կաթոգին :

ԱՂՋԻԿԸ

Ամէն ատեն ատանկ կ'ըսես ,
 Կը սխմուտես լօփլօփ միսէս .
 Ձիս կը խարես , ա՛խ , խըյանէթ ,
 Է . . . վազ անցիր ադ սէվտայէդ :

ՄԱՆՁԸ

Ձէ՛ , խուշիկըս , իմ հրեշտակ ,
 Ես քեզ կ'առնեմ թեւերուս տակ ,
 Դուն ես իմին գանձըս ու սէ՛ր ,
 Պաչիկ մը տո՛ւր , մարդու մ'ըսեր :

Ա.Ղ.ՋԻԿԸ

Է՛... խենդ խօսքեր չուզեր նորէն,
Տառադ առի առջի օրէն,
Ըսիր, կ'առնեմ քեզի մատնի...
Տեսնենք սուտերդ երբ պիտ' հատնի:

ՄԱՆՁԸ

Դուն ես իմին պատիւն ու փառք,
Դեռ ես առնեմ պիտի քեզ կառք,
Աղուոր գլխարկ, ֆիսթան, մանթօ,
Եկուր խաղանք հետդ թանկօ:

Ա.Ղ.ՋԻԿԸ

Հայտէ բանդ զնա՛, վարնոց,
Օր մ'ալ ըսիր կ'առնեմ ակնոց,
Աղուոր ֆուշէ ու բասամէն,
Մինչդեռ խօսք են եղեր ամէն:

ՄԱՆՁԸ

Ինչո՞ւ կ'ըսես ադ, խըյանէ՛թ,
Ե՞րբ մնացիր ետ մէկ բանէդ,
Կէրտանլըխըդ մոռցա՞ր ուշէն...
Մէյ մը խածնեմ սա՛ քու թուշէն:

Ա.Ղ.ՋԻԿԸ

Հայտէ բանդ զնա դու խենդ,
Վրաս եկաւ քէշութիւն, տենդ,
Քեզի ըլլայ օղդ ու կօշիկ,
Ո՛չ ալ ըսէ ինձ նօնօշիկ:

ՄԱՆՁԸ

Չը կարգուած կ'ըսես ասանկ,
Մօտէն ալ քու մօթուադ տեսանք,
Մնաս բարով, ուրիշ գտի՛ր,
Չիլէնկ ըրէ, գլուխըդ դի՛ր:

Ա.Ղ.ՋԻԿԸ

Կորիր սրկէ, մեծ սրիկայ,
Քեզի պէսներ զրպանս շա՛տ կայ,
Որոնք ճառթ ճուռթ մինակ խօսին,
Դուն ալ անոնց զաս տառօսին:

Խ Ա Թ Ո Ւ Ն Ը

է՛հ, խամէթ ըլլայ, էկէր չը մեռայ՝
Մուծլախ պիտ' երթամ օր մը ես Բեռա,
Տակս լաստիկի կառք, չիթիթէ աթիւր՝
Շիտակ ես պիտի մտնեմ Թօզաթիւր:

— Հէլպէթ վրաս ալ հագած նոր ֆիսթան՝
Բերէք պիտ' ըսեմ նայիմ սա՛ լիսթան ...
— Ա՛լ հոգիս ելաւ ուտելով չոր պան —
Մէյ մ'հաւին ջուրին պիտի լամեմ չորպան :

Վըրայէն ուտեմ ես հանըմ պուտի՝
Բա՛ց սրկէ ըսեմ Սարտէլա խուլթի .
էկէր ուշանայ՝ պոռամ պիտ' ո՞ւր է ...
Չապուխ շինէ մէկ բաթաթէս բիւռէ :

Դինի մ'ալ լեցուր սա՛ իմին գաւաթ՝
Քի վրաս քիչ մը գայ խուվէթ - հաւատ .
Ա՛խ ներսըս ընտոր չոփ չոր է չիյտես ...
Պարպունեա թավա մ'ալ կ'ուզէ մէտէս :

Նայիմ լիսթային ինչե՛ր է էփեր .
Պիտ' ըսեմ, սրկէ խրզարթմա մ'ալ բեր,
Սալաթա մըն ալ, վրան՝ պօլ հաւկիթ,
Չուտեէն արթըխ թուրս ինկաւ իմ քիթ :

Ներսըս գիտես քի, ա՛խ, բան մը փըլաւ՝
Պարէմ վրայէն ալ ուտեմ փիլաւ,
Եաղը հէլվա մը շինուած իմրիկէ՛
Քի պաղըսախներս աղուոր մը զըրկէ :

Անկէ էլնամ նէ՛ պիտ' գամ Բէճէպին՝
— Ա՛լ չը հարցնեմ պիտի իմ ճէպին,
Ա՛լ քանի դրուշ կ'ուզէ երթայ թո՛ղ
Մինակ վըրայէս տէֆ ըլլայ սա տո՛ղ :

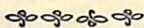
Բեր նայիմ պիտի ըսեմ մէկ սիւտլան,
Թավուզ կէօքսիւ մ'ալ, իշտէ իմ իլան,
Խազան տիպի մ'ալ՝ ա՛լ կ'ուտեմ հէլպէթ
Վըրայէն խմեմ կազօզ ես՝ շէրպէթ :

Անկէ Շամլըին պիտ' երթամ շիտակ՝
Թարթէ՛ մէկ օխա պիտ' ըսեմ հիմա՛կ,
Բախլավայ՝ հետը խատայիֆ թէլլե՛,
Բավանի մ'ալ բեր, ա՛լ տէօրթ եիւզ էլլե ...

Աս ալ իշթահըլ մը ուտեմ քեար է,
Մեռնիմ՝ աչքըս բաց չը մնայ պարէ ... :

ՊԻԹ - Բ Ա Ջ Ա Ր

Եկուր օր մ'երթանք հետըդ Պիթ բազար.
Աղէկ նէֆէս առ անտեղ՝ չես հազար,
Մէյտան մը. չունի տէօշմէ, թավան...
Ամէն թարափէն կը փլէ հավան.
Խանութ չի կայ հոն, նէ՛ ալ կիւլիւպէ
Հազար խաթ աղէկ է ան բըլիւպէ.
Ես կ'ըսեմ հո՛ն է մէկ մեծ պօմարշէ,
Իրաւոր մէյ մը երթալ հոն կ'արժէ.
Հո՛ն շէշիտ շէշիտ լեիլեցուն մարդիկ՝
Որ շապիկ ծախէ, որ մէկը վարտիկ,
Որ մէկը աւել, որ մէկն ալ փառաշ,
Պէրպէր մ'ալ կ'ընէ գլուխ մը թըրաշ.
Սըրայով մարդիկ ալ կեցած իշտէ՝
Ճիչէր թափասի ծախենն ես քիւֆթէ.
Որ մէկն ալ ծախէ աղուոր պուլամա՝
Պագին ալ տօլմա՝ եաղը պօ՛ւ ամա՛.
Պաշխա մը ձեռքը բռնած սիկառա՝
Չուկ թափա կ'ընէ եախօտ ըսկարա .

է ի՞նչ աղուոր ալ կ'ըսեմ — վա՛յ գլխուս —
Մարդ մ'ալ ամէն օր կը ծախէ գուսգուս
Նախ ընե՛մ ահապ, քեզ կ'ըսեմ, աս ալ,
Ամա ջը զիտնաք անիկա մասալ,
Կը ծախէ մէկն ալ ամէն օր պէօրէք՝
Կ'ըսեմ կըցածնուդ խըտար ալ կերէք.
Վէսիգաւըզ ալ կը ծախուի պօ՛ւ հաց
Անութի ես նէ բերանդ մնայ բաց.
Գործի վրայ են մարդիկ հոն պիւթի՛ն
Շատեր ալ ծախենն տօպրակով թիւթին.
Շատեր ալ ֆըսթըխ, չամիչ, լէպլէպի՝
Սատար բանուկ չէ Չարշըն Հալէպի :
Հո՛ն Պիթ բազարը չէ՛, չի կայ քէսատ,
Կը ծախուի բալթօ «եա՛ հառէչ մէգադ»
Եախօտ բանթօլօն մ'աղուոր խումաշէն,
Խալթ կերած է հո՛ն կ'ըսես պօմարշէն.
Սըրայով խումամիշ եղած է չատըր՝
Փարա կը կտտենն հո՛ն չաթըր չաթըր
Խազանով կեպուի կերակուր չորպան՝
էն շատ ծախուածն է անտեղը՝ չոր պան
Չէ՛ անանկ ամա տեղ մը պանաղի՝
Մինակ կը յողան շատեր մէջ եաղի.
Մոռցայ ըսելու, լսած էք հէլպէտ՝
Վախդին հոս ծախուէր աշուրէ-շէրպէտ,
Մահալէպին ալ տասնոցի թապար՝
— «է՛հ ինամմասան իշտէ՛՛ կէլ տէ պար» :

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

ԷՐԻԿ ԿՆԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԷՐԻԿ

Կնիկ, ա՛լ եկուր հետդ հաշտուինք,
 Բայց պիտի դնեմ հետդ նախ դաշինք,
 Հոգիս, մարմինըս ձգէ արծակ իմ՝
 Որ մէկ մ'ալ վրադ ես չը յարծակիմ:

Կ Ի Ն Ը

— Քեզ պէս ալ կ'ուզեմ ըլլալ արծակ ես.
 Բարիք մը կ'ընես թէ զիս արծակես,
 Չի քու երեսէդ կ'ապրիմ ես դժբաղդ
 Թող որ ձեռքովս վնուեմ ես իմ բաղդ:

ԷՐԻԿ

Քանի որ ատանկ է ուրեմըն դուն՝
 Ոտք չի պիտի կոխես ասկից ետք իմ տուն,
 Դո՛ւրս կորիք, շուտով կ'ըսեմ սահմանէս.
 Որքան հոս մնաս կռիւ պիտ' հանես:

Կ Ի Ն Ը

Ի՛նչպէս, հազրօք կ'երթա՛յ կոր խօշիդ,
 Ետ տո՛ւր նայիմ սա՛ դո՛ւն իմին օժիտ.
 Վրադ առնելիք տահա նէլէ՛ր վար...
 Տաղտան կէլմիշ տէ պաղտաքի գովար:

ԷՐԻԿ

Եթէ իմ խօսքս դու պիտի յարգես
 Օ՛ն, գլխուս վրայ պիտի հանեմ քեզ.
 Կ'առնեմ քեզ փռչանդ մատանի ալ, օ՛ղ՝
 Սա յամառութիւնդ կ'ըսեմ այլ եւս թող:

Կ Ի Ն Ը

Ո՛չ օղդ կ'ուզեմ, ո՛չ ալ մատանի,
 Չը տեսնեմ այլ եւս դէմքդ ան սատանի.
 Արդէն սկիզբէն իմըս է սա տո՛ւն՝
 Շուտով դուրս ելիք կ'ըսեմ սրկէ դուն:

Է Ր Ի Կ Ը

Իրա՛ւ քա թէ՛ եւ քուկդ է իրաւունք .
 Բայց ես ցանած եմ պարտէզին վարունկ ,
 Առտու իրիկուն ալ տուած եմ ջո՛ւր ,
 Հայտէ՛ հաշտուինք դարձեալ , ձեռքդ տուր :

Մինչ կը միանան դարձեալ այր եւ կին՝
 Բայց վերջ չը գտնեիր «իմին եւ քուկին» :

Ի Ն Չ Ո Ւ Տ Ե Մ

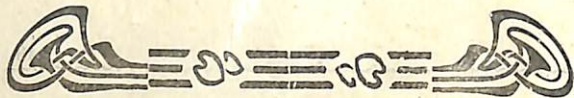
Երբոր կ'եինէ մէկն իմ դէմ՝
 Կը հարցնեմ . — «Ինչ ուտեմ ,
 Լուրիա՞, բակիա՞, բաթաթէ՞ս՝
 Բայց ասոնք սո՛ւղ , ահա՛ տես . —
 Վաթսո՛ւն , յիսուն , քառասո՛ւն ,
 Մարդուս կապուի իսկ լեզուն .
 Իննըսուն ալ ա՛ս ամիս՝
 Խըվըռերիսին ելաւ միս .
 Առնեմ կ'ըսեմ մէկ դմակ՝
 Հարիւր վաթսուն քաշն հիմակ ,
 Կ'ըսեմ առնեմ մէկ զլուխ
 Բայց յիսունէն այն ալ սո՛ւղ .
 Գէթ վաթսունի տա՛ն արդեօք՝
 Ոչսարի մը՝ ամբողջ թօք .
 Մինչ անոր ալ սոխն ու ձէթ՝
 Հարիւր քսանն անցնի գէթ .

Երէկ տեսայ լաւ փաշա
 Հարցուցի սանկ — « Է՛, քաջա՞ . . . »
 — « Պէ՛յիմ ըսաւ, փաջա՞ . . . երէ՛զ . . . »
 Ըսի, « մօռէ՛, նիսա՛փ, երէ՛զ . . . »
 Գանի մ'օրէն արդ խղում՝
 Արդեօք առնե՞մ մէկ դդում,
 Գսան դրուշ քաշ — մասա՛լ —
 Եւրոպայէ՞ն գայ ա՛ս ալ .
 Մարդ ի՞նչ առնէ, շուարի՛ .
 Կորե՞ն առնեմ թէ քարի ,
 Ստամոքսս է ա՛խ թափուր՝
 Շինե՞մ անուշ մէկ ապուր
 Բայց սա՛ հաշուիս ո՛չ չի գար ,
 Ան ալ կ'ուզէ շա՛տ շաքար .
 Ընկոյզ , չամիչ ու պիստակ՝
 Սա ալ բազում օ՛ ստակ .
 Ախորժակս ա՛լ փախաւ .
 Առնեմ հատ մը հնդկահաւ ,
 Որ կը ծախէ գնչու կին
 « Հինգ ոսկի է կ'ըսէ, զին » .
 Կը շուարիմ մէկէն ե՛ս
 Թէ ծախուածն է արդեօք ե՞զ

Թէ ոչխար, կով կա՛մ զոմէշ ,
 Չըլլա՞յ կ'ըսեմ արդեօք է՛շ . . .
 Ո՛չ, ո՛չ, կ'ըսեմ, ո՛չ, ո՛չ, ո՛չ,
 Ճիշտ է ծախածը կնո՛ջ . . .
 Կնուտամ իրեն իրաւունք,
 Երբ հինգ դրուշ մէկ վարունկ
 Ու հինգ դրուշ ծախէ թուրբ .
 Չարգավաթճի մարդն ա՛յն սուրբ .
 Խենդութիւն գայ պիտ՝ վրաս
 Գսան դրուշ ալ պուս՛ս .
 Ա՛խ, ի՛նչ ուտես, ի՛նչ խմես,
 Հարիւր ելեր է բէքմէս ,
 Հարիւր քսան ալ քայլի՛ն,
 Չեղայ ես դեռ մտայի՛ն .
 Հարիւր վաթսուն ձկնկի՛թ՝
 Կե՛ր, թէ կ'ուզէ քու հոգի՛թ ,
 Երեք հարիւր լաւ կարա՛գ
 Ելաւ իմին ա՛լ մեռա՛ք .
 Հարիւր վաթսուն ալ ապո՛ւխտ՝
 Բան մը չուտել ըրի ուխտ . . . :

ՈՐԿՈՐԻ ԽՆԴԻՐ

~~~~~

— ԵՈՐՀՐԳԱՄՈՒԹԻՒՆ —

ԱՆԺԷԼԸ

Ա՛խ մէտէս կ'ուզէ ուսկուսրի տօլմա
Փորն իւզոտ ֆըստըխ պօլ ըլլայ ամա .

ՅՈՒԼԻԿ

Շիտակը կ'ուզե՞ս, իմին ալ մէտէս
Խըզարթմա՝ բովը տապկած բարաքես:

ԱԳՍԻՆԻ

Ես ի՛նչ ըսեմ, ա՛խ, տիպը իւզոտ լաւ
Թէ՛նճիրէ մ'աղուոր թանէլի փիլաւ:

ՅՕՐԹԻՆԷ

Անշու՛շտ, ըլլայ նէ հիմա իսկ կուտէք
Սկառայ եղած սանկ աղուոր պիւճսեհ:

ՍՈՒՐԲԻԿ

Աչքիս չերեւար կ'ըսեմ ես երբէք .
Մինակ թէ ըլլար տապկած ձուկ լեվեկ:

ՏԻՒՐԻԿ

Ինձի հարցնէք ա՛խ, քանի՛ օն ես
Կարօտցած եմ ա՛ն ընտիր մանեօնեկ:

ՍԱԹԷՆ

Ըսէ՛ք կ'աղաչեմ սակայն ճշմարիտ
Օխան վաթսունէն չո՛ւտուիր զմարիս:

ԻՕԺԷՆԻ

Հաւատացէք որ, ես մէկ քանի թօն
Կ'ուտեմ պուլամա՝ սա՛ հգանիրօն:

ՎԱՐԴՈՒԿ

Ես ալ կեանքիս մէջ ըրած եմ միշտ ուխտ
Որքան սուղ ըլլայ ուտել լաւ ապուխտ:

ՅԻԼՕՈ

Ես ալ միշ տարին տասներկու ամիս
Աղուոր տեսակէն ուտել առատ միս:

ՄԻՐՎԱՐԴ

Հաւատացէք որ կ'ըսեմ Չեզ Պարոն
Միրեմ՝ մէջը ծակ երկար մազառօն:

ԱՐՇԱՆՈՅՍ

Կեանքիս մէջ, ես ալ, կ'ըսեմ ամեն հեղ
Ուտել գառնուկին այն ընտիր ըղեղ:

ԱՐԱՔՍԻ

Ես ալ աղջիկ մ'եմ թէև նոյնքան լուրջ
Բայց սիրեմ դառնալ խոհանոցին շուրջ:

ՉԱՐՈՒՀԻ

Ո՛հ, չեմ խորհիր ես ա՛լ երկար բարակ
Սիրեմ մեղրին հետ ուտել լաւ կարագ:

ԱՏՐԻՆԷ

Չեմ կրնար ծածկել հաշակիս քանակ
Կը սիրեմ ես ալ կաղին, ռագանակ:

ՊԵՐՃՈՒՀԻ

Սրտիս սիրածը ըսե՛մ հըշգրբիտ
Ո՛րքան սուղ ըլլայ կուտեմ զկրբիս:

ՎԱՐԴԱՆՈՒՇ

Ա՛խ, իմ սիրածս ալ իրաւ որ անգին
Տապկած սիւս ու բո՛ւ՝ մէջը տապակին:

ԱԶՆԻԻ

Ամէն օր ըլլայ՝ Հանճի Պէքիրին
Կ'ուտեմ երկու քաշ լոբում շէֆերին:

ԲԵՐՈՒՉ

Սիրեմ Աստուածս, միշտ գո՛հ եմ իրմէ,
նազ Չիլէնկէ տար ինձ՝ չեղիրմէ:

ՍԻՐԱՆՈՅՇ

Շատոնց ի վեր որ ստամոքս թափուր
Քանի մը պնակ ըլլար կարնապուր:

ԵՒՏԵՐՊԻ

Ա՛խ. թէ որ ներէր իմին ալ քսակ՝
Փուռը կուտայի փորը լեցուն սագ:

ՆՈՒՍՐԴ

Իմին սիրածս արդեօք ո՛վ չուզեր՝
Վըրան շաքարը ցանած ընտիր սե՛ր:

ՎԱՐԴՈՒՀԻ

Ա՛խ, ան գիրցնող մարդու փորն ու լանջ
Մօէր պիստակով լեցուած ուլականջ:

ԷԼՊԻՍ

Ին սննդարար ուտելիք մարդուս՝
Ղսեմ Իզմիրի լաւ չամիչն ու բուզ:

ԱԼԻՍ

Մինչ ես կեանքիս մէջ կը սիրեմ է՛ն շատ
Դղումի կուտը, սիսրամուրկ, փշատ:

ՆՈՅՆՍ

Փուռէն նոր ելած կը սիրեմ տաք տաք
Մէջը պանիրով եփած կարկանդակ:

Ամէնուն ուզածը եղաւ պէս
Իմին ուզածս ալ խոսալիք բիլի :

ՄԱՐԻ

Իմին ուզածս է, մի խնդար վրաս,
Եաղը պօլ վրան՝ Գառուլեա փիլյագ :

ԷԳՐՈՒՀԻ

Գիտնամ որ պիտի չի տայ զիս հողի
Ես առատ խմեմ զինին ու զզին :

ՅԻՄԻ

Առատ թող ըլլայ իմ հացն ու պանիր
Ես ինծի կ'ըսեմ.— «միշտ կեր ու բանի»

ՇԱՔԷ

Ինչ կ'ուզէ ըլլայ ուտիք թէ պահք է
Ուտելու համար քակդ քակէ :

ՇԱՀՍՆԹՈՒՂԹ

Ամէնուն վիճակն ինչ ուզէ ըլլայ
Ծա ալ կը սիրեմ փրսթըլը ճելվա :

ՀԻՐՄԻՆԷ

Իւզոտ կերակուր երբէք ինձ չի զայ
Իմ առջեւ բերուէր լման մէկ նազալ

ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ

Ամէն բան կուտեմ, հասկրնամ հայէր
Իմ մտածմունքս է միայն թուալէն

ՍԱՐԿԱՒՍԳԸ

Փորըս կուշտ պահող տամ ձեզի
Ձմեռն հանելու կ'ուզեմ պարկ ա՛հ, և

ՀՀ Ազգային գրա

NL0336

41810/II

891.99
U-27